

Surányi Balázs

**Freedom of Word Order and Domains for Movement:
A flexible syntax of Hungarian**

(A szórendi szabadság és a mozgatás tartományai:
A magyar nyelv rugalmas szintaxismodellje)

Akadémiai doktori értekezés tézisei

(Rövid összefoglaló)

Budapest

2010

Freedom of Word Order and Domains for Movement: A flexible syntax of Hungarian

A szórendi szabadság és a mozgás tartományai:
A magyar nyelv rugalmas szintaxismodellje

1. Bevezető

A mai generatív nyelvelmélet fő sodrába tartozó egyik legbefolyásosabb kutatási irányzat a mondat szerkezetet grammatikai és szemantikai kategóriáknak megfeleltetett nagyszámú pozíció előre rögzített, kiterjedt hierarchikus templátumaként határozza meg. A „szabad” szórendiség egyes előfordulásai, és általánosságban a szintaktikai választhatóság jelenségei komoly kihívást jelentenek e nyelvmodell számára. Akadémiai doktori értekezésem célkitűzése, hogy korábbi generatív és más modern nyelvészeti hagyományokra építve egy olyan generatív modellváltozatot dolgozzon ki, amely az egyes mondatok szerkezetét a lehető legnagyobb mértékben maguknak *a szerkezetet alkotó elemeknek* a saját magukkal, illetve egymással szemben támasztott szintaktikai, szemantikai, morfológiai és prosódiai kívánalmaiból vezeti le. Ennek megfelelően a doktori mű a hierarchia-templátumra építő fősodor *abszolút szintaktikai pozíció* fogalmának helyére az általa tárgyalt esetekben *relatív szintaktikai pozíció* fogalmát helyezi, és a mondat szerkezetet nem egy rögzített szerkezeti hierarchiából kiindulva vezeti le, hanem ab ovo rugalmasként definiálja; a mondat- (ill. frázis-) szerkezetnek csak az ettől az alapvető rugalmasságtól való eltérést, „rögzülést” kell kódolnia.

Az értekezés a magyar nyelv mondat szerkezetében szintaktikai opcionálitást mutató jelenségeknek, valamint a „szabad” szórend megnyilvánulásainak átfogó elemzésén keresztül tárja fel a szerkezeti hierarchia-templátum alapú megközelítés általánossá emelésének empirikus és módszertani problémáit, és mutatja be a javasolt ontológiailag egyszerűbb alternatív modell működését.

2. A kutatás fő célja

A „szabad” szórendiség egyes előfordulásai, és általánosságban a szintaktikai választhatóság jelenségei komoly kihívást jelentenek a mai generatív nyelvelmélet, a nyelvészeti minimalizmus fő sodrát jelentő modell szempontjából. A nehézséget meglátásom szerint két, a nyelvek szintaxisának modellezésében e modell által alkalmazott elméleti „eszköz” okozza. Közülük az egyik az abszolút szintaktikai pozíció fogalmára épülő, kiterjedt, absztrakt funkcionális pozíció-hierarchia, mely grammatikai és szemantikai kategóriák teljes rendezése alapján áll fel. A másik problematikus eszközt a mondat egyes elemeinek e pozíció-hierarchia valamely pontján való megjelenését szabályozó absztrakt szintaktikai jegyek (illetve ezek különböző típusai) képezik. A modell szerint az egyes elemek helyét a pozícióhierarchiában az általuk viselt jegy határozza meg úgy, hogy egy adott elem a hierarchiában egy az általa viselt jegynek megfelelő pozícióban kell, hogy megjelenjen. E megközelítés számára a legjelentősebb problémát azok a szórendi és/vagy szerkezeti alternációk jelentik, melyek (a) egy alapszerkezet és egy abból pusztán szórendi átalakítással nyert másik

szerkezet közti „szabad” választás eredményeként állnak elő (mint (1) esetében), vagy pedig az által, hogy (b) egy adott (jegyű) elem több eltérő pozícióban jelenhet meg a szerkezetben (mint (2) esetében).

- (1) a. János odaadott Marinak *mindent*
b. János *mindent* odaadott Marinak
- (2) a. János *valószínűleg* időben végez
b. *Valószínűleg* János időben végez

Az értekezés célkitűzése, hogy a fő sodornak számító modell két fent említett eszközének általánossá emelése ellen, azaz radikális korlátozása mellett érveljen, és egy olyan modellváltozatot alkosson meg, amely az absztrakt jegyek és funkcionális pozíciók megfeleltetése helyett maguknak a szerkezetet alkotó elemeknek a saját magukkal, illetve egymással szemben támasztott szintaktikai, szemantikai, morfológiai és prozódiai kívánalmaira, s ennek megfelelően a *relatív szintaktikai pozíció* fogalmára épít. E feladat megvalósításához természetesen elengedhetetlen az egyes elemtípusok szemantikai, morfológiai, prozódiai tulajdonságainak és környezetükre vonatkozó kívánalmainak pontos azonosítása, és a vizsgált konstrukciók szórendjét meghatározó független szintaktikai tényezőktől történő leválasztása. A monográfia célja, hogy megmutassa, hogy ez előbbi tényezők ismeretében mind a szórendi kötöttségek, mind a szórendi szabadságnak a magyar mondatban előforduló különböző megnyilvánulásai levezethetők úgy, hogy csak a magyarra jellemző, nyelv-specifikus szintaktikai tulajdonságok feltételezésének nagy része szükségtelenné, sőt, közülük több egyenesen megfogalmazhatatlanná válik. A disszertáció ennek alárendelt, ugyanakkor vele párhuzamosan mindvégig követett másik fő célkitűzése, hogy a magyar mondatnak a vizsgálatba bevont igen komplex képet mutató – és ezért bármely alternatív megközelítést alkalmazó lehetséges elemzés szempontjából izgalmasnak tűnő – adatsorozatjairól a korábbi leírásokhoz képest lehetőség szerint teljesebben és egységesebben adjon számot. E célok megvalósítása során a generatív nyelvészet általános, illetve a magyar mondatszerkezetre vonatkozó eddigi eredményein túl az elmúlt években végzett saját kutatásaimra építtek.

Az értekezés egységes, a nyelvten több területét felölelő megközelítést alkalmaz. Nyelvelméleti jelentőségét abban látom, hogy egy konkrét nyelv mondatának átfogó elemzésén keresztül megmutatja, hogy az abszolút szintaktikai pozíció helyett a relatív szintaktikai pozíció fogalmát használva egy-egy nyelv mondatani modellje nagymértékben egyszerűsíthetővé válik. A nyelvek szintaxisának egyszerűsége esetünkben nem pusztán az általánosságban az elméleti modellekkel szemben támasztott elegancia kritériumának szempontjából fontos: a szintaktikai rendszer egyszerűségére az emberi nyelveknek az első életévekben végbemenő, az ekkor jelen levő kognitív képességekhez képest meglepően hatékony elsajátításának tényéből is következtethetünk.

Reményeim szerint a disszertáció a későbbiekben hozzájárulhat ahhoz is, hogy a közeli nyelvrokonság szempontjából Európában önálló szigeteket alkotó magyar nyelv mondatszerkezeti sajátosságai a mainál szélesebb körben ismertté váljanak a generatív nyelv tudomány nagy létszámú nemzetközi kutatóközössége, valamint a mester- és doktori képzésekben modern nyelvészetet hallgató diákok előtt.

3. Háttér

3.1. A kutatás elméleti kerete: A generatív nyelvészet minimalista modellje

Az emberi nyelveket eltérő mértékben jellemző szórendi szabadság a kezdetek óta a nyelvészeti gondolkodás kiemelkedő témáinak egyike, a jelenségkör által a nyelvelírás számára felvetett problémákat mégis először csak a strukturalista alapokon nyugvó huszadik századi nyelvészet kezdte behatóan tanulmányozni. A klasszikus nyelvészeti hagyomány által részletesen tárgyalt latin (és ógörög) szórendjének nagyfokú rugalmassága is hozzájárult ahhoz, hogy általában véve – pl. a morfológiával összehasonlítva – a szórend szabályainak és a mondat szerkezetének vizsgálata sokáig háttérben maradt; a nyelvet a szerkezet és a nyelvi szabályrendszer szempontjából elemző strukturalista megközelítés számára ugyanez azonban elsőrendű feladattá vált.

A strukturalista nyelvészet elsősorban leíró nézőpontját a belőle kinövő generatív nyelvelmélet – amellet, hogy a nyelvet nem mint szociális/kulturális konvenciórendszert, hanem mint kognitív képességet tanulmányozza – kiegészíti egyrészt a nyelvtan formalizálhatóságának, másrészt a nyelven belüli formai szabályszerűségek magyarázatának igényével. A (nyelvészeti minimalizmusnak is nevezett) mai generatív nyelvelmélet egy központi tézise szerint az emberi nyelvekben feltárt olyan alapvető szerkezeti hasonlóságok, melyek sem általános kognitív vagy a nyelv kommunikatív szerepéből eredő funkcionális megfontolások, sem a valós idejű nyelvfeldolgozás (nyelvi memória-használatot érintő) kívánalmi, sem nyelvtörténeti leszármazás alapján nem magyarázhatók, magára az emberi nyelvi képességre jellemző szerkezetépítési mechanizmus tulajdonságainak köszönhetőek [1, 2] (a nyelvészeti minimalizmus kutatási programjának elhelyezését a generatív nyelvészet történetének kontextusában l. pl. [28]-ban).

Az emberi nyelvek szintaxisának minimalista modellje egyetlen egyszerű, Összeolvastásnak (Merge) nevezett bináris szerkezetépítő műveletet használ, mely két (atomi vagy komplex) szintaktikai elemből azok halmazát képezi [27]. E művelet rekurzív alkalmazásával halmaz-struktúrák állnak elő, melyek mondategységek, illetve teljes mondatok belső szerkezetének feleltethetők meg.

A szerkezetépítés egyik alapvető tulajdonsága a szigorú gazdaságosság: működésének komputációs komplexitása egy-egy szerkezet előállításánál a lehető legalacsonyabb [3, 4, 5]. A minimalista nyelvelméletnek ezt a feltevését többek között a valós idejű komputáció, illetve a pszicholingvisztikai kísérletezés eredményei szempontjából reális szintaxismodell megvalósításának célja motiválja (vö. [6, 7, 8]). A gazdaságosság egyik leképeződéseként a szerkezeti levezetés (deriváció) során végzett – például elemek áthelyezésével járó – szerkezeti átalakítások (transzformációk) és egyéb műveletek csak akkor történhetnek meg, ha azokat valamilyen jól azonosítható tényező kiváltja, máskülönben nem.

A generatív nyelvelméleti hagyomány a szintaxist a nyelvtanon kívüli tényezőktől és a többi nyelvtani komponenstől formálisan független, autonóm alrendszernek tételezi. Ezt a hipotézist a minimalista nyelvelmélet fő sodra is „megöröklí”: elfogadva, hogy a szintaxis autonóm, a kiváltó tényezők maguk is csak szintaktikai természetűek lehetnek. E kiváltó tényezők körét – (potenciálisan absztrakt) ragoknak (pl. nyelvtani eset), illetve funkciómorfémáknak megfelelően – formális morfoszintaktikai jegyek alkotják. A minimalista megközelítés fő sodra tehát minden mozgatósi (áthelyezési)

transzformációhoz egy morfoszintaktikai jegyet rendel, melynek jelenléte magát a mozgatót kikényszeríti.

3.2. A kutatás szaktudományos előzményei:

A „szabad szórend” problémája a mai generatív nyelvészetben

3.2.1 A magyar „szabad szórend” kétféle megjelenése

A „szabad szórend” hagyományos terminusa alatt számon tartott jelenségek valójában igen heterogének. A tekintetbe vett nyelvek számát illetően széles merítésű, lineáris szórend alapú nyelvtipológiák szerint – szemben a greenbergi osztályozással – a szabad szórendű nyelvekben nincsen ún. alapszórend. Az egyes nyelvek beható tanulmányozása nélkül azonban nem könnyen dönthető el, mely nyelvek volnának ilyenek. A magyar első ránézésre akár ebbe a nyelvcsoporthoz tartozónak is tűnhet, hiszen egy alanyból, tárgyból, és igéből álló tómondatban a három elem összes permutációja jól formált mondatot ad (a latinhoz hasonlóan, vö. (3')):

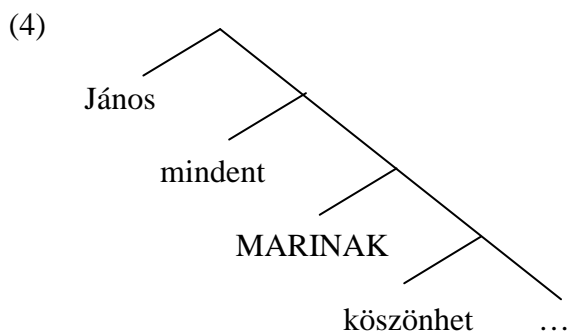
(3)	a.	János szereti Marit	(3')	a.	Puer videt puellam
	b.	János Marit szereti		b.	Puer puellam videt
	c.	Marit János szereti		c.	Puellam puer videt
	d.	Marit szereti János		d.	Puellam videt puer
	e.	Szereti János Marit		e.	Videt puer puellam
	f.	Szereti Marit János		f.	Videt puellam puer

Az ilyen értelemben vett szabad szórendű nyelvek jó részére áll, hogy a mondatok szórendjét a főbb elemek diskurzus-pragmatikai státusa („új”, „kontrasztba állított”, „rég”, stb.) határozza meg.

A generatív nyelvészetben (is) sokáig nagy befolyással volt az a nézet, mely szerint a „szabad szórendű” nyelvek mondatainak nem hierarchikus, hanem „lapos” a szerkezete (a főbb mondatösszetevők nem alkotnak egymásba ágyazódó szerkezeti egységeket) (pl. [9]); innen származik az ezeknek a nyelveknek a megnevezésében máig használatos „nem-konfigurációs nyelvek” címke. Egy a magyar mondatról alkotott befolyásos nézet szerint e nyelvben nem az egész mondatra, hanem csak az ige utáni mondatra korlátozva érvényes a nem-konfigurációsság (lapos szerkezet) tulajdonsága [10].

Ez a korlátozás a hetvenes-nyolcvanas évek kutatásainak arra az eredményére alapszik, hogy míg az ige utáni mondatrészben a főbb elemek sorrendje teljesen szabad, és nem jár együtt a mondat jelentésének változásával, az ige előtti mondatrészben álló elemek nem csak hogy pozíciójuktól függően különböző diskurzus-pragmatikai szerepeket kaphatnak, hanem egymáshoz képest aszimmetrikus szerkezeti viszonyban is állnak, ahogy azt a (4)-es ábra mutatja (a nagybetűvel szedett elem emfaticus hangsúlyú mondatfókusz jelöl). Ennek megfelelően az ige előtti szabad szórend csak a grammatikai funkciók (alany, tárgy stb.) szempontjából szabad, a diskurzus-pragmatikai funkciók és a kvantifikált kifejezések (pl. *mindent*) hatókörértelmezése szempontjából azonban kötött. Ezt illusztrálják az (5)-béli példák (a csillaggal jelölt szósorok nem jól-formált mondatok). A kvantifikált kifejezések

hatókörértelmezésének egyértelműségét a (6)-os mondatok példázzák (a (6a) és (6b) mondatokkal szemben a (7a) és (7b) mondatok, amelyekben a kvantifikált elemek az ige után állnak, kétértelműek).

- (5) a. *Mindent János MARINAK köszönhet
 b. *MARINAK János mindent köszönhet
- (6) a. Mindkét lánnyal kétszer is találkoztam
 b. Kétszer is mindkét lánnyal találkoztam
- (7) a. Találkoztam mindkét lánnyal kétszer is
 b. Találkoztam kétszer is mindkét lánnyal

A különböző értelmezéssel társuló szórendi alternációk szűk értelemben véve nem tekintendők valódi szabad szórendi jelenségeknek.

3.2.2 A szórend és a „szabad szórend” a minimalista generatív modellben

A mai generatív nyelvelmélet, a nyelvészeti minimalizmus fő sodra a nyelvek szórendjét alapvetően két eszköz felhasználásával modellezi. Egyrészt feltételez egy „lapos” szerkezettrésztől mentes, csak bináris elágazásokat tartalmazó hierarchikus mondat szerkezetet, amely grammatikai (grammatikai alany, tárgy stb.) és szemantikai kategóriák (monoton növekvő kvantorok, fókusz, logikai alany, stb.) teljes rendezése alapján áll fel. A hierarchia abszolút pozíciókat határoz meg a benne megjelenő kategóriák számára. E megközelítés fő sodrát az a célkitűzés adja, hogy a pozícióhierarchiát minél részletesebben feltérképezze (innen a „kartografikus megközelítés” elnevezés is). A „kartografikus” szintaktikai kutatások egyre több pozíciót azonosítanak (számuk harminc fölött jár), s a nyelvek mondatainak egyre precízebb és részletesebb modellezésére képesek (pl. [11, 12]). E modell másik eszközét azok az absztrakt jegyek jelentik, melyeket az egyes elemekhez rendel, s melyekre az áll, hogy egy adott jegy az őt viselő elemet a hierarchiában az ennek a jegynek megfelelő pozícióba kényszeríti (a szintaktikai levezetés meghatározott szintjén, jellemzően az elem alaphelyzetéből történő áthelyezése, ún. szintaktikai mozgatása által). A (4)-ben szemantikusan ábrázolt mondatban az ige előtt előforduló elemek például rendre a topik, az univerzális kvantor, és az azonosító fókusz jegyekkel rendelkeznek, és elfoglalt hierarchikus helyzetüket az e jegyeknek megfelelő, a mondat szerkezetben rögzített pozíciók határozzák meg. Ha ugyanezen elemek más sorrendben állnak, akkor ez az eltérő jegykiosztásnak köszönhető.

E kartografikus minimalista modell egyre erősödő kritikával kell szembenézzen. Kritikusai rámutatnak, hogy a fenti eszközök korlátozás nélküli alkalmazása ugyan képessé teszi a modellt igen komplex szórendi mintázatok levezetésére is, az elméletnek a jelenségeket illető magyarázó ereje viszont a bevezetett abszolút pozíciók számával arányosan gyengül. Empirikus oldalról közelítve, a szórendi szabadságnak azok a megnyilvánulásai, melyek nem elemezhetők ugyanazon elem eltérő jegyekkel való felruházása (és ezen keresztül eltérő grammatikai, vagy szemantikai kategóriaként történő értelmezése) által, legalább ugyanakkora kihívást jelentenek, hiszen modellezésük az adott keretben csak e pozíciók további sokszorozása árán lehetséges, mely az előre rögzített abszolút pozíció fogalmának valós használhatóságát kérdőjelezi meg.

4. Az alkalmazott elemzési módszerek és az új kutatási eredmények összefoglalása

4.1 Az értekezésben alkalmazott megközelítés

A disszertáció a fősodor abszolút szintaktikai pozíció fogalma helyére a relatív szintaktikai pozíció fogalmát helyezi, és a mondat szerkezetet nem egy rögzített hierarchiából kiindulva vezeti le, hanem eleve rugalmasan definiálja. Célkitűzése, hogy egy olyan generatív modellváltozatot dolgozzon ki, amely maguknak a szerkezetet alkotó elemeknek a saját magukkal, illetve egymással szemben támasztott szintaktikai, szemantikai, morfológiai és prozódiai kívánalmaira épít. A könyv a magyar nyelv mondattanának területén szintaktikai választhatóságot mutató jelenségeknek és a „szabad” szórend megnyilvánulásainak átfogó elemzésén keresztül mutatja be a modell működését.

Egyebekben a javasolt megközelítés az Elvek és Paraméterek néven ismert generatív kutatási irány (l. pl. [26]) mai, minimalista nyelvelméletének alapmodelljére épül (pl. [1, 13]). Mint fentebb rámutattam, e modell meghatározó kiindulópontja, hogy a szintaktikai levezetésekkel szemben a komputációs gazdaságosság követelményét támasztja. Ennek legfontosabb következménye, hogy a szerkezeti levezetésekben nem lehet lokálisan nem motivált, „szabadon” végrehajtott lépés.

4.2 Az elemzés módjai

Az értekezés a magyar mondatban található szabad szórendi jelenségek modellezésében a következő három fő magyarázattípust alkalmazza.

(A) Az egyes szórendi alternatívák elemei alakilag azonosak, de valamely elem a szerkezetben elfoglalt pozíciójától függően más-más szemantikai értelmezést (és esetenként eltérő prozódiai megvalósítást) kap. A minimalista program általánosított Utolsó Mentsvár (Last Resort) feltételezését alkalmazva, a nem-kanonikus szórend ilyen esetekben megfelelően kiváltottnak minősül.

(B) Az egyes elemek tulajdonságai megegyeznek, s a szórendi opcionális egymástól különböző szerkezeti levezetések egyenlő – vagy egymással nem rendezhető – mértékű gazdaságosságából ered. Ez a valódi szabad alternáció egyik esete.

(C) Egy adott elem értelmezése nem függ az adott alternációban elfoglalt pozíciójától. Az alternációért az általánosított Utolsó Mentsvár (Last Resort) elve felel.

E vállalkozás részét képezi természetesen az is, hogy izoláljuk azokat a szórendi váltakozásokat is, melyek – bár azonos jelentésű és belső szerkezetű elemekből indulnak ki – különböző értelmezéseket céloznak (pl. eltérő topik–fókusz szerepeket, különböző logikai hatókörértelmezést eredményeznek). Ezek ugyanis, mint fentebb említettem, nem tartoznak a szorosan vett szabad szórendi jelenségek körébe. Céлом ugyanakkor, hogy ezeket a szórendi alternációkat is levezessem a javasolt modellben, méghozzá előre rögzített abszolút pozíciók felhasználása nélkül.

4.3 Az értekezésben bemutatott eredmények rövid összefoglalása

4.3.1 Mozgatás és hatókör

Főként magyar és angol adatokkal foglalkozva, [14, 15] elemzéseivel vitatkozva amellet érveltem részletesen, hogy a *minden N* típusú, monoton növekvő univerzális kvantorok ige elé mozgatásának a magyarban nem funkcionális projekcióbeli (DistP) jegy–pozíció párosítás a mozgatója. Javaslatom szerint hagyományos kvantoremelésről (Quantifier Raising) van szó, mely (i) az ige (és az azt közvetlenül megelőző fókusz) elé is vihet kvantorkifejezést, illetve a posztverbális mezőben is működhet, és (ii) csatolt (adjungált) szerkezetet eredményez. E kvantoremelés nyíltságának választhatósága (vö. (1a,b)) a kvantor topik, illetve fókusz szerepének (és prozódijának), illetve e szerepek hiányának köszönhető. A nem-növekvő módosított számneves kvantoroknak (pl. *kevesebb mint öt könyv, legfeljebb öt könyv, pontosan öt könyv*) az univerzális kvantorokhoz valamint egymáshoz képest vett hatóköréről Boeckx [16] munkájára alapozva Szabolcsival ellentétben úgy látom adekvát módon (s egyszersmind nagyobb empirikus lefedettséget eredményezően) magyarázhatónak, ha a fókuszaltság szerepét figyelembe vesszük. Boeckx amellet érvel, hogy kvantált elemeken keresztül nem történhet A-rekonstrukció, én pedig azt mutattam meg, hogy ez áll a vizsgált hatóköri interakciókban is: egy kvantor nem tud A-rekonstrukciót végezni (s így a felszíni pozíciójánál szűkebb hatókört venni) ha A-rekonstrukciója egy fókusz szerepű másik kvantort (pl. monoton csökkenő számneves kvantorok, pl. *kevés N*) keresztezne a szerkezetben. Az így előálló, egységes kép szerint a kvantorok mozgását és hatóköri lehetőségeit nem befolyásolják közvetlenül kvantor- illetve kantorosztály-specifikus jegy–pozíció párosítási mechanizmusok. Az ezt kifejtő cikkeim az alternatív elemzés angol adatokra való alkalmazásával együtt az *Empirical Issues in Syntax and Semantics* 5-ben [17] illetve egy Kluwer kötetben [29] jelentek meg. Az értekezésben az elemzést a magyarra is kiterjesztem.

4.3.2 Mondatszerkezet és fókusz

A magyar fókusz szintaxisának elemzése során is amellet érvelek, hogy a funkcionális projekciókat a mondat szerkezetén belül abszolút értelemben rögzített pozíciók leírásában indokolt csak alkalmazni. Megmutatom, hogy a fókusz pozíciója a magyarban nem ilyen, ezért egy a fókusz által betöltött funkcionális projekció feltételezése nem vezet magyarázó erejű leíráshoz. Érvelésem annak megmutására épül, hogy a magyar fókusz szintaxisa az általában elismertnél jóval komplexebb képet mutat, melyben a fókusz összetevő koránt sincs egyetlen hierachikus pozícióhoz kötve.

Ezután a jelenségkör egy olyan interfész-alapú alternatív megközelítését vázolom föl, mely az alábbi két, (8) a fókusz és a hangsúly kapcsolatára, illetve (9) az azonosító fókusz szemantikájára vonatkozó szakirodalmi tézist ötvözi. Arra építék,

hogy a magyar fókuszmozgatás kimerítő olvasatot eredményez ([31], [32]), melynek oka épp (8).

- (8) A magyar „szerkezeti” fókusz egy nyitott propozícióval alkot mondatszintű szintagmát, mely nyitott propozíciót kielégítő maximális elemet azonosítja a fókuszált elemmel.

(pl. [32])

- (9) *Főhangsúly–Fókusz Megfeleltetés*

A fókusz összetevő tartalmazza a tagmondat prozódiaileg legproninensebb hangsúlyát. (pl. [33])

Azt mutatom meg, hogy a mai generatív kutatási irány, a Minimalista Program által a nyelvi tények modellezésében használt ún. gazdaságosság kívánalmát alapul véve, (8) és (9) elégségesek a magyar fókusz komplex szintaxisának magyarázatához anélkül, hogy a leírásban a fókuszra specializálódott funkcionális projekciót tételeznénk fel. Ennek demonstrációját végeztem el [34]-ben.

4.3.3 Az ige utáni mező szabad szórendje

Az ige utáni összetevők sorrendjét nagyfokú szabadság jellemzi a magyarban, és – szemben a preverbális mezővel – itt nem különíthetők el szintaktikai pozíciók, melyekben az elemek meghatározott diskurzuszemantikai jellemzőkkel bírnának. E témában végzett kutatásom eredményeit a következő főbb kérdésekre adandó válaszokként adom elő. (1) (a) A magyar posztverbális tartomány mutatja-e a szakirodalomban korábban leírt ún. nem-konfigurációs nyelvek tulajdonságait? (1) (b) A szabad szórendiségen túl mik a nem-konfigurációs versus konfigurációs kérdésének vizsgálatában jelentőséggel bíró empirikus tények, elsősorban az alany és tárgy közti szintaktikai szimmetriák és aszimmetriák körében? Valóban kivételesen szűk-e az alany-tárgy aszimmetriák köre a magyarban? (2) A nem-konfigurációs VP feltevésére épülő elemzés képes-e magyarázni ezen adatok összességét? (3) Ha a VP a magyarban is hierarchikus, akkor mi az oka a posztverbális szabad felszíni sorrendnek, és e szórendi szabadság miért korlátozódik épp az ige utáni mezőre?

Eddigi eredményeim szerint a magyarban az ige utáni tartományban ún. Scrambling (Keveredési) típusú mozzgatások fedik el az eredetileg hierarchikus VP-ben helyet foglaló elemek hierarchiaviszonyait. (1') (a) A magyar posztverbális mező nem osztja az ún. nem-konfigurációs nyelvek egyik fő típusának tulajdonságait sem. (1') (b) A magyar alany-tárgy aszimmetriát mutat az ún. Superiority feltétel tekintetében, a nem-névmási főnévi kifejezések kötése, a főnévi kifejezésekből történő kimozzgatás elfogadhatóságában, az ún. monoton csökkenő kvantorok hatókör-értelmezésében, stb., tehát ezen aszimmetriák köre a szakirodalomban leírtaknál jóval tágabb. (2') A (2)-ben megfogalmazott kérdésre nemleges válasz adható. Egyrészt az (1'a)-ban említett eredmény nem várt, ha a magyar VP valóban nem-konfigurációs természetű. Másrészt, a lapos VP elmélet alapján az (1'b)-ben összefoglalt aszimmetriáknak nem volna helyük a magyarban. (3') Elemzésem szerint a magyar igei frázis hierarchikus, melyben az alany a tárgynál feljebb keletkezik, a posztverbális szabad felszíni sorrendet egy

választható ún. Scrambling mozgatás okozza. E szórendi szabadság azért korlátozódik az ige utánra, mert a magyar mondat szerkezet hierarchiájában az ige viszonylag magas pozíciót foglal el (balra és felfele történő fejmozgatás által). Összehasonlító vizsgálatom szerint a magyar Scrambling újrendező mozgatása szisztematikusan különbözik a holland és német típusú Scrambling-tól, és a japán/koreai típushoz áll a legközelebb. Mint az alanyt megelőző tárgy vizsgálatából kitűnt, a magyar Scrambling transzformáció kimenete bemenetet képez a hatókör-értelmezés, az anafora-kötés és a névmási változó-kötés számára, és épp az utóbbi okán az ún. Gyenge Keresztezést (Weak Crossover) tiltó megszorítás számára is; ezzel szemben nincs befolyással a nem-névmási főnévi kifejezések kötésére (az ún. C Kötéselv hatására).

A magyar Scrambling (ellentétben a német ill. holland típusú Scramblinggel, sőt, egyes szakirodalmi források alapján a japán/koreai típusú Scramblinggel is) közvetlenül nem korreláltatható megváltozott információszerkezeti szerepekkel, azaz az (A) típusú magyarázatnak egy ilyen válfaja kizárt. Mivel maga a Scrambling mozgatás választhatóan meg végbe, a (B) típusú magyarázat is kizárható. Mivel a magyar Scrambling jelensége tehát nem értelmezhető megfelelőképpen sem (A), sem (B) típusú magyarázat alapján, úgy tűnik, valódi problémát jelent a minimalista nyelvelmélet levezetésekre vonatkozó gazdaságossági elve számára.

Az értekezésben ezért azt az ötletet dolgozom ki, mely szerint amennyiben az ige utáni mezőben egy alsó argumentum felső argumentum fölött helyezkedik el, az abból adódik, hogy a felső argumentum az értelmezési helyénél lejjebb generálódik. Ez az elemzés a Scrambling elképzelést megtartja, amennyiben épp annak inverzét alkalmazza. A könyvben a Scrambling-alapú elemzést kiterjesztem a nem-tárgyi argumentumokon túl a szabad határozókra is.

Egy olyan átfogó, egységesített elemzés mellett érvelek, mely szerint a Scrambling és a topikalizáció egy és ugyanazon választható mozgatás két megvalósulása: a Scrambling a posztverbális tartományon belül megy végbe, míg a topikalizáció a preverbális tartományt célozza. A topikalizáció értelmezésbeli következményei abból adódnak, hogy az előrevitt konstituens az idővel indexált propozíción kívülre kerül.

4.3.4 A szabad határozók szórendi rugalmassága

A különböző határozók ige előtti előfordulásának tanulmányozása során azt vizsgáltam, milyen fő határozóosztályok megkülönböztetésére van szükség, s ezek milyen szabályszerűségeik alapján jelenhetnek meg a pre-verbális tartomány eltérő pozícióiban. A talált eloszlási mintázat három fő határozóosztály megkülönböztetését tette szükségessé. Ezek közül a két „felső” határozóosztály tagjai a mondathierarchia több pozíciójában is előfordulhatnak, melynek eredményeként áll elő a releváns szórendi választhatóság jelenséggel. A szükséges szórendi és jelentéstani empirikus általánosítások felállítása után a következő dilemmával kellett szembenézni. Amennyiben jelentésük alapján a különböző adverbiumok meghatározott szemantikai típusú összetevőket képesek csak módosítani (vö. pl. Haider, Ernst és Frey munkáival), akkor vagy a magyarban talált mindhárom nagy határozóosztály egynél több szemantikai típus módosítására képes, vagy pedig a mondat egymásba ágyazódó konstituensei nem feltétlenül felelnek meg minden esetben más-más szemantikai típusnak. A második megoldás potenciális előnye, hogy az egyes adverbiumosztályok szemantikai szelekciós tulajdonságait konstansnak vehetjük; ennek „ára” viszont az, hogy az egymásba ágyazott mondatösszetevők szemantikai típusát viszont nem vehetjük állandónak. E nézet és megfordítottja, ti. hogy a határozók típusa változó, és a

mondatösszetevők típusa állandó, módszertani szempontból egyenértékűek; empirikus érvek szoltak azonban a második megközelítés mellett, melyet végül kidolgoztam. Az elemzés tekintetbe vette azt is, hogy az ige utáni mezőben a határozók szórendje, hasonlóan más posztverbális elemek szórendjéhez, alapvetően szabad, valamint azt az alapvető felismerést is, hogy a határozók és a disztributív monoton növekvő kvantorok (=Kvantorok) eloszlása számos párhuzamot mutat.

A következő feltételezésekből álló modellen dolgozom a határozók és Kvantorok mondattani kezelésére, beleértve a posztverbális tartományban való előfordulásait is (korábbi eredményeimet [30] tartalmazza). (1) A magyar mondattanban Kvantoremelésként számon tartott, típus-konfliktus által kiváltott mozgítás azokra a határozókra is alkalmazható, melyek olyan, az értelmezési pozíciójuknál alacsonyabb hierarchikus helyzetben generálódnak, ahol típus-konfliktus miatt nem értelmezhetőek. Ugyanez áll az olyan csak „magas” pozícióban értelmezhető Kvantorokra is, melyek felszíni helyükön még az ige típusemelésével sem értelmezhetőek. (2) A korábbi munkámban a posztverbális főnévi vonzatokra alkalmazott Scrambling mozgítás a posztverbális mező más elemeire, így az ige utáni határozókra és (nem vonzat szerepű) kvantorkifejezésekre is kiterjeszhető. Amellett érveltem, hogy a határozók és Kvantorok szórendi szabadságának tárgyalt vonatkozásai e két mozgítási művelettel magyarázhatók. Az előterjesztett moduláris felfogás szerint a magyar Scrambling és topikalizáció egyazon mozgítási műveletnek lokális (propozíció belüli), és nem-lokális (propozíció kívülre irányuló) megvalósulásai (l. az előző alrész), melyek különbségei tőlük független tényezőkből adódnak. Megközelítésemben a Scrambling/Topikalizáció és az Emelés (Kvantor- ill. Határozó-Emelés) mozgításainak, illetve a szemantikai interpretációnak jut a fő szerep. A felszínen megjelenő szórendi szabadságot az ezek által meghagyott rugalmasság, egyfajta alulspecifikáltság adja. A határozók különböző bázisgenerálási alternatívái egyformán gazdaságosak, azaz a releváns szórendi változatok opcionálisáról a bevezető (B) típusú magyarázata adható. Az Emelés (beleértve a határozók Emelését is) az e mozgítás nélküli alternatívának szemantikai értelmezhetetlenségét kerüli el, így nem tartozik a levezetési gazdaságosság hatálya alá (mely csak a nyelvtanilag jól-formált levezetéseket hasonlítja össze gazdaságosság szempontjából). E mozgítás célpozíciói (a szemantikai feltételek figyelembe vételével) szabadon megválaszthatók, mert különböző mondatjelentéshez vezetnek.

5. A kutatási eredmények hasznosítási területei és lehetőségei

Doktori értekezésem a mai generatív nyelvelmélet fősodrának abszolút szintaktikai pozíció fogalma helyére a relatív szintaktikai pozíció fogalmát helyezi, és a mondat szerkezetet nem egy rögzített hierarchiából kiindulva vezeti le, hanem eleve rugalmasként kezeli. Egy olyan generatív modellváltozatot dolgoz ki, amely maguknak a szerkezetet alkotó elemeknek a saját magukkal, illetve egymással szemben támasztott szintaktikai, szemantikai, morfológiai és prozódiai kívánalmaira épít, így a szintaxis eszköztárának jelentős egyszerűsítését, egyebek mellett az absztrakt szintaktikai templátumok eliminálását teszi lehetővé. Az értekezés reményeim szerint azt is szolgálja majd, hogy a magyar nyelv mondat szerkezeti sajátosságai minél szélesebb körben ismertté váljanak mind az emberi nyelv szintaxisának nemzetközi kutatóközössége, mind a mester- és doktori képzésekben modern nyelvészetet hallgató diákok előtt. Mivel részletesen bemutatom mind a „szabad” szórend jelenségeinek

általános háttérét, mind a generatív nyelvelmélet e kérdéskört érintő főbb eredményeit, és emellett bőszeges jegyzetanyaggal kísérve vezetem fel mind a vizsgált modelleket, mind pedig a magyar mondat szerkezet vizsgált jelenségeit, a könyv a nem generatív nyelvészeti megközelítésekben dolgozók számára is jól használható, a magyar mondat szerkezet főbb kérdéseit átfogóan bemutató és tárgyaló alampunkaként is szolgál.

Bízom benne, hogy az elméleti modell újításai a magyar nyelv szerkezetét pszicholingvisztikai oldalról vizsgálókat új kísérleti szempontokhoz segítik a szintaktikai opcionális, ill. mondattani szabadság területén, lévén, hogy magyar anyanyelvű beszélőkkel a magyar nyelv (részben) szabad szórendűségének ellenére pszicholingvisztikai kutatást ezen a területen mindeddig alig végeztek. Annak révén, hogy a javasolt megközelítés egy olyan generatív modellváltozatot dolgoz ki, amely maguknak a szerkezetet alkotó elemeknek a saját magukkal, illetve egymással szemben támasztott szintaktikai, szemantikai, morfológiai és prozódiai kívánalmaira épít, a szintaxis eszköztárának egyszerűsítésén keresztül egyrészt pszicholingvisztikai szempontból reálisabb, másrészt az emberi nyelv szerkezetének csak az alkotóelemek saját specifikációira épülő számítógépes modellezésében is könnyebben alkalmazható alapokat ad.

6. Utalások jegyzéke

1. Hauser, M. D., Chomsky, N., & Fitch, W. T. (2002) The faculty of language: What is it, who has it, and how does it evolve? *Science* 298, 1569-1579.
2. Fitch, W. T., M. D. Hauser and N. Chomsky (2005) The evolution of the Language Faculty: Clarifications and implications. *Cognition* 97, 179-210.
3. Chomsky, N. (1995) *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press.
4. Collins, C. (1997) *Local Economy*. Cambridge, MA: MIT Press.
5. Kitahara, H. (1997) *Elementary Operations and Optimal Derivations*. Cambridge, MA: MIT Press.
6. Fodor, J.D. & L. Frazier. (1980) Is the human sentence processing mechanism an ATN? *Cognition* 8, 417-459.
7. Gorrell, P. (1995) *Syntax and Parsing*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
8. Phillips, C. & E. Gibson (1997) On the strength of the Local Attachment Preference. *Journal of Psycholinguistic Research* 23, 323-346.
9. Hale, K. (1983) Warlpiri and the grammar of non-configurational languages. *Natural Language and Linguistic Theory* 1: 5-74.
10. É. Kiss, K. (1987) *Configurationality in Hungarian*. Dordrecht: Reidel.
11. Rizzi, L. (szerk.) (2004) *The Structure of CP and IP: The Cartography of Syntactic Structures*, Vol. 2. Oxford/New York: Oxford University Press.
12. Belletti, A. (szerk.) (2004) *Structures and Beyond. The Cartography of Syntactic Structures*, Vol. 3. Oxford/New York: Oxford University Press.
13. Chomsky, N. (2000) Minimalist inquiries: The framework. In: *Step by Step: Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik* (szerk. R. Martin, D. Michaels és J. Uriagereka), pp. 89-155. Cambridge, MA: MIT Press.

14. Beghelli, F. & T. Stowell (1994) The direction of quantifier movement. *GLOW Newsletter* 32: 56–57.
15. Szabolcsi, A. (1997) Strategies for scope taking. In: Szabolcsi, A. (szerk.) *Ways of Scope Taking*. Dordrecht: Kluwer.
16. Boeckx, C. (2001) Scope reconstruction and A-movement. *Natural Language and Linguistic Theory* 19: 503–548.
17. Surányi, B. (2004) Differential Quantifier Scope: Q-Raising versus Q-Feature Checking. In: *Empirical Issues in Syntax and Semantics* 5: 215–240.
18. Surányi, B. (2005) Hungarian NC: a universal quantifier / indefinite ambiguity account. In: *Chicago Linguistic Society* 39. University of Chicago, IL: Chicago Linguistic Society. 559–577.
19. Surányi, B. (2006) Quantification and focus in Negative Concord. *Lingua* 116.3: 272–313.
20. Surányi, B. (2006) Predicates, negative quantifiers and focus: Specificity and Quantificationality of n-words. In: *Event Structure and the Left Periphery*. Katalin É. Kiss (ed.) Dordrecht: Springer. 255–286.
21. Surányi, B. (2006) Mechanisms of wh-saturation and interpretation in multiple wh-movement. In: *Wh-movement: Moving On*. L. Cheng & N. Corver (eds.) Cambridge, MA: MIT Press. 289–318.
22. Surányi, B. (2007) Focus structure and the interpretation of multiple questions. In: *On Information Structure, Meaning and Form*. K. Schwabe & S. Winkler (eds.) Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 229–253.
23. Surányi, B. (2006) Hungarian as a Japanese-type scrambling language. In: *NELS* 36: Proceedings of the 36th annual meeting of the North East Linguistics Society. Vol. 2. UMass, Amherst: GLSA. 561–574.
24. Surányi, B. (2006) Scrambling in Hungarian. *Acta Linguistica Hungarica* 53(4): 393–432.
25. Surányi, B. (megj. alatt) Határozók és kvantorok a magyar mondatszerkezetben. A magyar rugalmas szórend. *Nyelvtudomány* 1.
26. Surányi, B. (2009) Principles and Parameters Theory. *Cambridge Encyclopedia of the Language Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
27. Surányi, B. (2009) Merge. *Cambridge Encyclopedia of the Language Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. Surányi, B. (2009) Probléma-eltolódások a chomskyánus nyelvelméletben: A generatív nyelvészet ma. *Magyar Tudomány* 170: 1052–1058.
29. Surányi, B. (2004) The left periphery and Cyclic Spellout: the case of Hungarian. In: David Adger, Cecile de Cat és George Tsoulash (szerk.) *Peripheries and Their Effects*. Dordrecht: Kluwer. 49–73.
30. Surányi, B. (2008) Határozóosztályok és mondattartományok. *Nyelvtudományi Közlemények* 105: 163–192.
31. Szabolcsi, A. (1981) The semantics of Topic-Focus articulation. In *Formal Methods in the Study of Language*, J. Groenendijk et al. (eds). Amsterdam: Mathematisch Centrum
32. É. Kiss, K. (1998) Identificational focus versus information focus. *Language* 74: 245–273.
33. Selkirk, E. (1984) *Phonology and Syntax*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

34. Surányi, B. (megj. előtt) An interface account of identificational focus. Laczkó, Tibor, Ringen Catherine (szerk.) *Approaches to Hungarian* 12. Amsterdam: John Benjamins.

7. Az értekezés témakörével kapcsolatos legfontosabb publikációk (időrendi sorrendben)

Folyóiratcikk, cikk periodikumban

- 2003** Quantifier Interaction and Differential Scope-Taking.
Studies in Modern Grammar 34. 31-70.
- 2004** Differential Quantifier Scope: Q-Raising versus Q-Feature Checking.
In: *Empirical Issues in Syntax and Semantics* 5. Olivier Bonami és Patricia Cabredo Hofherr (szerk.) 215-240.
- 2005** Head movement and reprojection.
In: *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio Linguistica*. Tomus XXVI. Budapest: ELTE. 313-342.
- 2006** Quantification and focus in Negative Concord.
Lingua 116(3): 272-313.
- 2006** Scrambling in Hungarian.
Acta Linguistica Hungarica 53(4): 393-432.
- 2007** On Phase Extension and head movement.
Theoretical Linguistics 33(1): 121-132.
- 2008** Határozóosztályok és mondatrészletek.
Nyelvtudományi Közlemények 105: 163–192.
- 2009** A two-step derivation of verbal particles.
Acta Linguistica Hungarica 56: 201–249.
- 2009** Probléma-eltolódások a chomskyánus nyelvelméletben: A generatív nyelvészet ma. *Magyar Tudomány* 170: 1052–1058.
- 2009** Határozók és kvantorok a magyar mondatrészletben. A magyar „rugalmas” szórend. *A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VII. Modellek, elméletek és elvek érvényessége a nyelvi adatok tükrében.* (Maleczki Márta és Németh T. Enikő, szerk.) Szeged: SZTE. 33–66.

Könyvfejezet

- 2004** The left periphery and Cyclic Spellout: the case of Hungarian.
In: David Adger, Cecile de Cat and George Tsoulas (szerk.) *Peripheries and Their Effects*. Dordrecht: Kluwer. 49-73.

- 2004** Head movement *qua* root merger.
The Even Yearbook 6. Budapest: ELTE. 167-183.
- 2005** Triggering *wh*-fronting.
In: Christopher J. Pinón és Siptár Péter (szerk.) *Approaches to Hungarian Vol. 9*. Budapest: Akadémiai. 231-259.
- 2006** Mechanisms of *wh*-saturation and interpretation in multiple *wh*-movement.
In: Lisa Cheng és Norbert Corver (szerk.) *Wh-movement: Moving On*. Cambridge, Mass.: MIT Press. 289-318.
- 2006** Predicates, negative quantifiers and focus: Specificity and Quantificationality of *n*-words.
In: É. Kiss Katalin (szerk.) *Event Structure and the Left Periphery*. (Series: Studies in Natural Language and Linguistic Theory.) Dordrecht: Springer. 255-286
- 2006** PP-hasadás és láncredukció.
In: Kálmán László (szerk.) *KB 120. A Titkos Kötet. Nyelvészeti Tanulmányok Bánréti Zoltán és Komlósi András Tiszteletére*. MTA Nyelvtudományi Intézet/Tinta Kiadó.
- 2007** Focus structure and the interpretation of multiple questions.
In: Kerstin Schwabe és Susanne Winkler (szerk.) *On Information Structure, Meaning and Form*. Amsterdam: John Benjamins. 229-253.
- 2008** Cyclic Spell Out and reprojection in head movement.
In: Jutta Hartmann, Veronika Hegedűs and Henk van Riemsdijk (szerk.) *Sounds of Silence: Empty Elements in Syntax and Phonology* (sorozat: *Linguistic Variations*, sorozatszerk.: Pierre Pica és Johan Rooryck). Amsterdam: Elsevier. 293-337.
- 2009** “Incorporated” locative adverbials in Hungarian.
In: É. Kiss, Katalin (szerk.) *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces* (sorozat: *Interface Explorations*, sorozatszerk.: Artemis Alexiadou). Berlin: Mouton de Gruyter. 39-74.
- 2009** Preverbs, Chain Reduction, and phases.
In: Marcel den Dikken és Robert Vago (szerk.) *Approaches to Hungarian* 11. Amsterdam: John Benjamins. 217-250.
- 2009** Cyclic derivation, and the opacity of subjects and objects. In: Peter Coopmans, Martin Everaert and Marijana Marelj eds.: *Promoting Interfaces*. Utrecht: Utrecht Institute of Linguistics OTS. 465-478
- Megj. előtt** An interface account of identificational focus. Laczkó, Tibor, Ringen Catherine (szerk.) *Approaches to Hungarian* 12. Amsterdam: John Benjamins.

Konferencia proceedings cikkek és absztraktok

- 2003** Patterns of multiple *wh* in Hungarian: how syntax determines answerhood conditions.
In: Hang-Jin Yoon (szerk.), *Generative Grammar in a Broader Perspective*. (Proceedings of the 4th GLOW in Asia.) Seoul: Hankook. 597-619.
- 2004** Movement and choice functions: on the syntax/semantics interface of answerhood conditions.
In: Comorovski, Iliana és Manfred Krifka (szerk.) *Proceedings of the Workshop on the syntax, semantics and pragmatics of questions* (ESSLLI 16). Nancy: ESSLLI. 24-30.
- 2004** Interaction of syntactic mechanisms in Q-interaction: A defense of QR.
The GLOW Newsletter 27.
- 2005** Multiple movements in multiple questions and pair list answers.
In: Adger, David és Peter Svenonius (szerk.) *The GLOW Newsletter*. Spring 2005. 112-113.
- 2005** Hungarian NC: a universal quantifier / indefinite ambiguity account.
In: *Chicago Linguistic Society* 39. University of Chicago, IL: Chicago Linguistic Society. 559-577.
- 2006** Multiple foci and discourse-configurationality.
In: Paweł Karnowski és Imre Szigeti (szerk.) *Language and Language Processing*. (Proceedings of the 38th Linguistics Colloquium.) Frankfurt: Peter Lang. 95-105.
- 2006** Hungarian as a Japanese-type scrambling language.
In: Chris Davis, Amy Rose Deal és Youri Zabbal (szerk.) *NELS 36: Proceedings of the 36th annual meeting of the North East Linguistics Society*. Vol. 2. UMass, Amherst: GLSA. 561-574.
- 2009** Identificational focusing: Focus raising and stress–focus correspondence.
In: Vincenzo Moscati and Emilio Servidio (szerk.) *Proceedings XXXV Incontro di Grammatica Generativa. Studies in Linguistics* 2009(3). Siena: CISCL, University of Siena. 258–268.